

JEDNODNIÓWKA

na rzecz Dochodu Podstawowego

Bezwarunkowy Dochód Podstawowy – ekonomiczna i socjalno-polityczna koncepcja zakładająca wypłacanie każdej osobie świadczenia pieniężnego wystarczającego do godnego utrzymania. Dochód podstawowy otrzymywać mieliby wszyscy: niezależnie od tożsamości (płciowej, seksualnej, etnicznej etc.), ale również niezależnie od tego, czy pracują bądź poszukują pracy. Bez systemu nadzoru, bez nacisków ze strony państwa, bez testów i terminów – koncepcja BDP zakłada, że prawo do godnego życia i samodzielnych wyborów ma każdy człowiek.

Grupą, w której tradycyjnie idea Bezwarunkowego Dochodu Podstawowego cieszy się dużym poparciem, są twórczyni i twórcy kultury: artystki i artyści, pisarki i pisarze. Dlatego poprosiliśmy ośmioro poetek i poetów, by na Tydzień Dochodu Podstawowego (18–24 września) przygotowali wiersze stanowiące rodzaj wsparcia dla idei BDP. Efekty prezentujemy w poniższej Jednodniówce. Jako jej redaktorzy, zamiast krytycznoliterackiego posłownia proponujemy czytelniczkom i czytelnikom zestaw słów-kluczy – haseł, pojęć i pomysłów, które naszym zdaniem naprowadzają przy czytaniu Jednodniówki na ciekawe lekturowe tropy:

brak (podstawa) | zmęczenie (szarość) | dzielić (otrzymać) | zrezygnować (z czego?) | jeść (sadzić) | maszyna (bezpłatny) | polskość (wiera) | bojaźń (drzenie) | ekstaza (sobie nierówna) | stuk (bęć)

DAWID MATEUSZ
Piosenka o piekarce z ul. Rusznikarskiej

Za jaką sumę opiewasz pieczywo
dwanastę godzin dziennie
gasnąc piekarko? Gdzie
mogę znaleźć twoich przelożonych
z umową o pracę,
w którą mam iść stronę?

Bo jeśli jej nie ma,
muszę cię pożegnać: twoje ciepłe bochny
i oczy zmęczone, więc przestań

opiewać, zostaw to pieczywo,
szepnij mi na ucho,
w którą mam iść stronę?

MAŁGORZATA LEBDA
pamięć: sprawiedliwość

podnosi głos jednak ciągle nie wykracza poza szepcane
dzisiaj rano wydawało się jej że przynosi z lasu chrust
pokazuje dłonie i mówi: takie dłonie widywałam
u mężczyzn lata temu

nie odrywam od niej oczu jej skóra przypomina
wilgotny pergamin jej włosy to śnieg usta ametyst

prosi o kartkę i ołówek wykreśla na niej nierówne
kwadraty i mówi: już czas kiedy należy podzielić
ziemię pomiędzy dzieci musi być w tym
jak zawsze sprawiedliwość

starannie wypisuje imiona jest przy tym uważna
obserwuję jak czule kreśli imiona zmarłych

ILONA WITKOWSKA
kostki Bauma to jest taka nasza nazwa przez telefon

synek dileru nauczył się nietłwego słowa
szarawy
bo taki miała kolor
hit tegorocznych wakacji nad Bałtykiem:
ekstaza, co wygląda,
jak kostka polbrukowa

RADOŚLAW JURCZAK
Wiersz (*Trackful*)

*Trying to avoid
Ideas, like in this poem?
John Ashbery*

Ten wiersz mówi o braku jak gdyby wracał do domu
z którego nigdy nie wyszedł; ten wiersz mówi o domu
od dawna nie zamieszkanym (zupelnie jak słowo „karmienie”
albo „latarnia morska”, gdyby pamiętał to słowo).

Ten wiersz mówi o braku jakby uparcie kserował
światło latarni morskiej aż do zatarcia bębna
(lub jak wam się podobaa: ten wiersz mówi o braku
spójnego obrazu braku). Ten wiersz nad ranem wraca
do braku jak do mieszkania w zupełnie innym kraju,
recovers from mother tongue like from a lifelong disease,
a quaint, though chronic, illness. This poem speaks not of coming
back home. Ten wiersz zapomina, że znał już słowo „mieszkanie”.

więc mówi znowu „latarnia” jakby przehykał światelko
i nie usłyszał zdziobienia aż do zatarcia przelisku.
Ten wiersz mówi o braku jak gdyby wracał do domu
z którego zapomniał wyjść; ten wiersz nie mówi o domu

RADOŚLAW JURCZAK
Trackful

, ten wiersz mówi o pełni.

TOMASZ BĄK
„Z samego końca świata macham do was warzywem”

A co, jeśli wszyscy zrezygnują z pracy
i pęta miast nie dojadą do marketów,
kurczęta dożyją sędziwego wieku
i nie będzie komu wydać reszty,
ucichną historie o zbiorach szparagów,
przerzeczają do cna platformy wiertnicze?

Powiem ci tylko, że będziemy sadić kwiaty,
bujne ogrody wyrzyną spod betonu,
nasze dni wypełni sekretnie życie kalafiorów,
świat, który znać skończy się dokładnie tak,
jak się zaczął – wybuchem okrytonasiennych,
trząsk, pszyki!, bęc!

MLB
Już Legia zakwita na płotach

już legia zakwita na płotach
i pomięty pejzaż małopolski
zawisa w zupie wspomnień
a niebo wciąż wali sylabami
z niezmiernego źródła
bez początku i bez końca
niewykluczającego nikogo
przyjmującego wszystko
wydającego niemało
wyboje i zagłębienia jednocześnie
światło przeciska się
każdą szczeliną
przynależysz bo jesteś
przynależymy bo jesteśmy
przepelnieni
władcznością
na każdym styku stuk
co to będzie w malbonku
a co dopiero w tczewie
nikt nie wie
stuk stuk

Pieśń XLV
Według Ezyra Pounda; arr. Radosław Jurczak*

Gdzie Wyzysk

Gdzie Wyzysk, nie ma nikt domu z mocnego kamienia
o blokach gładko ciosanych, licowanych rzetelnie
by ściśle pokryły fasadę;

gdzie Wyzysk,

nie maluje nikt rajy na murach kościelnych,
harpes et luthes,
ni zwiastowania Pannie, ni aureoli promieniującej z ran;

gdzie Wyzysk,

nie uświadczyś Gonzagi, dziedziców jego i nalożnic,
ani obrazu stworzonego by trwał,
lecz by go sprzedać – i sprzedać co rychlej;

gdzie Wyzysk, grzech przeciw naturze,
nie masz innego chleba, jeno ze skrawków zatęchłych,
nie masz innego chleba, jeno wyschnięty jak papier,
nie z pszenicy górskiej i nie z chlebowej mąki;

gdzie Wyzysk, tam zawsze kreska toporna,

gdzie Wyzysk, nie masz granicy nakreślonej rzetelnie
i nie znajduje dla siebie nikt miejsca na domostwo.
Kamieniarzowi broni się kamienia,
broni się tkaczowi jego krosien.

GDZIE WYZYSK,

nie trafi welna na targ
i z trzody nie będzie zarobku, gdzie Wyzysk.
Wyzysk – powietrze morowe, Wyzysk
Stępi igłę w dłoni dziewczęcej,
stępi przemyślność prządki.

Nie z Wyzysku Pietro Lombardo
ni Duccio, ni Pier della Francesca.
Nie przez Wyzysk Zuan Bellini,
nie przez Wyzysk „La Callunia” powstała.

Nie Wyzysk stworzył Angelica, nie Wyzysk – Ambrogia Praedis.
nie przezeń kościół wykuto z kamienia, z podpisem: *Adamo me facit*.
Nie z Wyzysku St. Trophime,

nie z Wyzysku St. Hilaire,

Wyzysk rdzą toczy dluto,
rzemiosło i rzemieślnika.
Przeżera watek tkaniny,
ażeby nie znał już nikt, jak złotem przetykać materię;

Gdzie Wyzysk, zgorzaleł stoczony lazuryt i nie zna zdobienia karmazyn,
szmaragd nie zna Zmilinga.

Wyzysk morduje dziecko w łonie,
kres kładzie zalotom młodzieńca,
paraliż wprowadza do łoża,
między nowożeńcami w łożu legnie.

CONTRA NATURAM

Kurwy sprowadzili do Eleusis,
trupy do stołu sadzają
na skinięcie Wyzysku.

*Autor aranżacji zdaje sobie sprawę, że pozwolił sobie na znaczną swobodę wobec oryginalnego tekstu Pounda; w szczególności jest też całkowicie świadom, że tłumaczenie słowa „Usara” jako „Wyzysk” jest słownikowo niepoprawne.

DAREK FOKS
Wymiana i dar

Z dziejów wyzysku
w Polsce, czyli wersja
bezpłatna

*Z braku grantowatych analiz pozwól sobie
przedstawić kilka pobieżnych uwag.*
Raoul Vaniegem

*Nie ma ładniejszej od tomy naczelnika poczty,
zasłyszane w barze Kronstadt*

Gluchy loskot
maszyn

drżał w powietrzu
mglistym. Każdy
mógł stać się
kimkolwiek,
czymkolwiek,
niczym. Można
było pomyśleć,
że miasto lubi
ciemności.
W te ciemności
zapuszczali się
misionarze,
którzy próbowali
użyć mieszkańcom,
posługując się
przykładem
i elokwencji. Inni
obserwatorzy
dostrzegali jednak
odmienną
rzeczywistość.
Widzieli to
tak „Rdzenni
mieszkańcy
byli wzrostu trochę
poniżej średniego,
ale kończyny i rysy
generalnie mieli
dobrze ukształtowane.
Szczupli, niezgorzej
umięśnieni.
Cechowała ich
wyprostowana,
dumna i raczej

niezależna postawa.
Poruszali się

crokiem miarowym
i na ogół bardzo
szybko”. My
widzimy to inaczej.

Gluchy loskot
maszyn

drżał w powietrzu
mglistym. Czasami

miasto pozostawało
jednak osobliwie

nieporuszone
przez masy.

Gluchy loskot
maszyn

drżał w powietrzu
mglistym. Boczne

ulice miasta
przypominały

ciemkie żyły,
a parki były jak płuca.

Gluchy loskot
maszyn

drżał w powietrzu
mglistym. Zło

i złoczyńców
kreowało się

na bohaterów,
natomiast

losem policjanta
było stawać się

obiektem śmiechu,
człowiekiem

niewielkiego kalibru,
naczelnikiem poczty,

którego żona
rzuciła dla komunisty.

Gluchy loskot
maszyn

drżał w powietrzu
mglistym. Tak więc

w tym mieście
pogłosek,
wahań fortuny
i wszelkiego rodzaju

ekscesów
wśród mas

wytworzyła się
pewna patologia.

Tłum nie był
jedyńm

podmiotem,
który pojawiał się

przy konkretnych
okazjach,

bowiem
równie ważna

była obecność
samego miasta,

tęgo z drewna
i tęgo z cegły.

Gluchy loskot
maszyn

drżał w powietrzu
mglistym. Do ważnych

cech tłumy
należała drażliwość

i gwałtowne zmiany
nastroju. Liczne

protesty uliczne
urządzały włókiennicy,

węgjarze, kapelusznicy,
szklarze, murarze

i przedstawiciele
wielu innych

rzemiosł, których
pełniące

uprzemysłowienie
i wzrost cen żywności

wpędzały w coraz
większą desperację;

warto popatrzeć
na zdjęcia kobiet.

Gluchy loskot
maszyn

drżał w powietrzu
mglistym. Miasto

pompowało energię
swoich obywateli

w proste ulice,
przez co życie w nim

stawało się
coraz bardziej

skomplikowane.
Ludzie nie umierali,

tylko przenosili się
gdzie indziej. Tłum,

świadomy swojej
tożsamości,

wysyłał sygnały
samemu sobie.

Gluchy loskot
maszyn

drżał w powietrzu
mglistym. Żadna

ranga
i godność

nie była bezpieczna
od obelg, chyba

że była to żona
naczelnika poczty.

Gluchy loskot
maszyn

drżał w powietrzu
mglistym. Tłum

miał świadomość,
że jest nową

formą ludzkiego
zgrupowania.

Masy żywiły się
nowinkami

i pogłoskami.
Widowisku

zawsze towarzyszył
jakiś hałas,

a ta cisza
to cisza

wieczności, gluchy
loskot maszyn,

co jak ty drży
w powietrzu mglistym.

JOANNA OPAREK
Skorupa (,)

Jestem zupełnie zrujnowana
wieszam na szyi krzyż z figurą Pana
Metalowy Chrystusie
wisi mi Twoje Królestwo
nędza choroba przemoc i kurewstwo
Wierzę w krzyż
zbite ze sobą deski
Wierzę w gwóźdź z płaskim łbem
symbol wytrwałości
Wierzę w tłum
co ogryza kości
kiedy „dosyc ma dzień swojej biedy”

Ojciec niebieski kolor niebieski
jest strukturalnym ubarwieniem zwierząt
Wierzę
w mechanizm iryzacji
boską grę światła na powierzchniach
cienkich i spękanych
kruchy pancerz łuska i pióro
i skrzydło owadzie
to ziemskie rezydencje Pana

Religia tylko mi zostaje kiedy jestem
zupełnie
do skorupy zrujnowana